

Ref. br.: 2024-1-ES01-KA220-ADU-000245715

XXIAdults

**Prilagođavanje obrazovanja odraslih
sistem za XXI vijek**

Predložak dobrih praksi

INSTITUTE for
ROMA and
MINORITIES
INCLUSION

**DIPUTACIÓN
DE VALLADOLID**

E-SCHOOL
EDUCATIONAL GROUP

EMPODERAR
DESENVOLVIMENTO ORGANIZACIONAL, SOCIAL, PROFISSIONAL E PESSOAL

Co-funded by
the European Union

Naziv dobre prakse

KAPACITET CAIS+

Sažetak prakse

Kratak, lako razumljiv sažetak: Šta je praksa, za koga i u koju svrhu?

KAPACITET CAIS+ je program obuke i osnaživanja koji vodi Associação CAIS, a usmjeren je na promociju socijalne i profesionalne inkluzije osoba u ranjivim situacijama. Kroz praktičnu obuku, sesije ličnog razvoja i blisko mentorstvo, program nastoji poboljšati autonomiju, vještine i zapošljivost učesnika. Inicijativa je namijenjena odraslima koji su beskućnici ili su u riziku od socijalne isključenosti, pomažući im da ponovo steknu osjećaj svrhe i integrišu se u društvo.

Opis prakse – minimalno 2000 znakova**1) Kontekst / Pozadina**

Koja je bila početna potreba ili problem?

Ko je bila ciljna grupa? Da li je to bio dio većeg programa ili projekta?

Projekat CAIS CAPACITA+ pokrenut je kao odgovor na uporni i hitni društveni izazov u Portugalu: isključenost beskućnika ili ekstremne socijalne ranjivosti s tržišta rada i iz obrazovnih ili sistema obuke. Mnogi od ovih pojedinaca suočavaju se sa složenim, višedimenzionalnim preprekama - uključujući nedostatak formalnih kvalifikacija, dugotrajnu nezaposlenost, probleme mentalnog zdravlja i društvenu stigmatu - koje im onemogućavaju pristup stabilnim poslovima i obnovu autonomnih života.

Projekat je usmjeren na odrasle osobe u situacijama socijalne ranjivosti, posebno one koji doživljavaju beskućništvo ili su u opasnosti od beskućništva u području Lisabona. Razvijen je kao komplementarna inicijativa unutar šire misije Associação CAIS-a za promociju socijalne inkluzije, osnaživanja i dostojanstva kroz obuku, učešće i građanski angažman.

CAIS CAPACITA+ integrira neformalno obrazovanje i obuku za zapošljavanje, kombinirajući razvoj vještina s personaliziranom podrškom. Kreiran je kako bi se premostio jaz između obuke i stvarnih prilika, nudeći strukturiran i podržavajući put za reintegraciju. Program odgovara na individualne potrebe i sposobnosti, jačajući samopouzdanje i društvene vještine, a istovremeno otvara vrata zapošljavanju, volontiranju ili daljnjoj obuci.

Ova praksa nije bila jednokratni događaj, već dio održivog, strateškog napora Associação CAIS, usklađenog s njihovim širim radom na inkluziji i građanskom razvoju, uključujući druge programe obuke, zagovaranje i partnerstva s poduzećima i institucijama.

2) Ciljevi

Koji su bili ciljevi prakse? Šta je njen cilj bio poboljšati ili promijeniti?

Glavni ciljevi programa CAIS CAPACITA+ su:

- **Za podsticanje socijalne inkluzije** pružanjem podrške ljudima u ranjivim situacijama u sticanju ličnih, društvenih i profesionalnih vještina.
- **Povećati zapošljivost** kroz prilagođene puteve obuke koji kombiniraju praktične radionice s razvojem mekih vještina.
- **Oснаžiti učesnike** da povrate autonomiju, samopouzdanje i osjećaj svrhe u svojim životima.
- **Da premostimo jaz** između isključenih pojedinaca i tržišta rada, obrazovanja i mreža zajednice.
- **Za promociju aktivnog građanstva**, dostojanstvo i lični rast kroz personalizirano mentorstvo i postavljanje ciljeva.
- **Prekinuti cikluse marginalizacije**, stvaranjem prilika za dugoročnu transformaciju umjesto kratkoročne pomoći.

Program također ima za cilj izgradnju odnosa povjerenja, ponudu dosljedne i strukturirane podrške te pomoć učesnicima u izradi realističnih životnih planova usklađenih s njihovim interesima i mogućnostima.

3) Implementacija / Metodologija

Kako se praksa sprovodila korak po korak?

Koje su aktivnosti ili metode korištene?

Koliko je vremena trebalo?

KAPACITET CAIS+ se provodi kroz strukturiran i modularan program koji se odvija tokom nekoliko sedmica, kombinirajući:

- **Grupne sesije treninga**, usmjeren na lični razvoj, komunikaciju, upravljanje emocijama i planiranje života;
- **Praktične i iskustvene radionice**, što može uključivati digitalne vještine, umjetnost ili ručne zanate, ovisno o svakom izdanju i partnerstvima;

- **Mentorstvo i individualna podrška**, gdje učesnici dobijaju praćenje, motivaciju i pomoć pri definisanju ličnih ciljeva i puteva;
- **Posjete i povezivanje s institucijama i potencijalnim poslodavcima**, upoznati učesnike sa mogućim kontekstima posla ili obuke;
- **Završne prezentacije ili momenti integracije**, gdje učesnici dijele iskustva ili rezultate sa širom zajednicom.

Metodologija je usmjerena na učesnike: prilagođava se ritmu i kapacitetima svake osobe, uvažavajući njihovu pozadinu, ranjivosti i težnje. CAIS stručnjaci i facilitatori rade u načinu bliskosti i izgradnje povjerenja, stvarajući sigurno i neosuđujuće okruženje za učenje.

Trajanje programa nije fiksno za sva izdanja, ali uglavnom traje nekoliko sedmica, što omogućava vrijeme i za sticanje vještina i za ličnu transformaciju. Program se provodi u Lisabonu, s potencijalom za replikaciju u drugim teritorijama.

4) Rezultati / Ishodi

Koji su bili konkretni rezultati?

Kakav je uticaj praksa imala na učesnike?

Iako sveobuhvatna kvantitativna evaluacija CAIS CAPACITA+ još nije javno dostupna, Associação CAIS je izvijestio o nekoliko konkretnih kvalitativnih rezultata:

- **Učesnici završavaju program sa povećanim samopouzdanjem**, komunikacijske vještine i samosvijest;
- Mnogi stižu osnovne kompetencije relevantne za traženje posla, kao što su digitalne vještine, pisanje životopisa i priprema za intervju;
- Učesnici razvijaju bolju emocionalnu regulaciju i jasnije lične ciljeve;
- Program je doveo do toga da se neke osobe ponovo integrišu na tržište rada, uključe u volontiranje ili nastave s drugim programima obuke ili podrške;
- **Poboljšane društvene veze** i osjećaj pripadnosti se često opažaju, smanjujući izolaciju i bespomoćnost;
- Grupna dinamika i mentorstvo pomažu u ponovnom uspostavljanju povjerenja, motivacije i otpornosti – što je često neophodno prije nego što bilo kakvo zaposlenje ili obrazovanje postane održivo.

Osim toga, institucionalna partnerstva (s centrima za obuku, poslodavcima i lokalnim službama) jačaju se kroz program, stvarajući dugoročni utjecaj nakon svakog izdanja.

5) Priče učesnika – opcionalno

Kratki citati, lična razmišljanja ili iskustva koja dijele učesnici

Udruženje CAIS je podijelilo mišljenja nekoliko učesnika tokom javnog predstavljanja programa CAIS CAPACITA+. Jedan citat, prikupljen tokom prezentacije u Lisabonu, ilustruje emocionalni uticaj ovog iskustva:

„Osjećao/la sam da neko konačno vjeruje u mene.“

— Učesnik CAIS CAPACITA+ (Lisabon, 2023.)

Ovakva vrsta svjedočanstva odražava ključne vrijednosti i utjecaj projekta: vraćanje samopoštovanja, obnavljanje povjerenja i pružanje prostora podrške u kojem se pojedinci osjećaju saslušanim i cijenjenim.

Iako još nije objavljena nijedna formalna zbirka priča, CAIS tim je više puta istakao kako se učesnici emocionalno razvijaju, vraćaju motivaciju i ponovo povezuju sa svojim potencijalom tokom programa.

6) Faktori uspjeha

Šta je učinilo praksu efikasnom ili inovativnom?

Je li bilo nekih jedinstvenih ili kreativnih elemenata?

Nekoliko ključnih faktora doprinosi efikasnosti CAIS CAPACITA+ prakse:

- **Pristup usmjeren na osobu** Svaki učesnik prati prilagođeni put, zasnovan na vlastitom tempu, životnoj priči i specifičnim izazovima. Ova fleksibilna struktura povećava angažman i relevantnost.
- **Blizina i povjerenje** Stalno prisustvo obučениh facilitatora i mentora gradi snažne odnose zasnovane na povjerenju koji su neophodni za učesnike koji su možda iskusili institucionalno nepovjerenje ili ličnu traumu.
- **Holistička metodologija** Kombinacija razvoja mekih vještina, praktičnih aktivnosti i emocionalne podrške omogućava sveobuhvatan proces lične i društvene transformacije - ne samo kurs obuke.
- **Partnerstva zasnovana na zajednici** Saradnja s lokalnim organizacijama, poslodavcima i pružateljima usluga jača rezultate programa i povećava potencijal za integraciju ili zapošljavanje.
- **Pristup bez prepreka** Program je osmišljen da bude pristupačan i inkluzivan — nisu potrebne formalne kvalifikacije, a učešće je dobrovoljno i poštuje ritam i spremnost svake osobe.

- Investirajte u obuku facilitatora: Osoblje mora biti vješto i u obrazovanju/obuci i u socijalnom radu. Emocionalna inteligencija i pristupi zasnovani na traumi su ključni.
- Uravnotežiti strukturu i fleksibilnost: Obezbijediti jasnu strukturu programa, ali ostati fleksibilan prema individualnim potrebama, uključujući i omogućavanje trenutaka krize ili povlačenja.
- **Integrirajte emocionalno i praktično učenje** Kombinujte samosvijest i izgradnju motivacije sa praktičnim vještinama relevantnim za posao.
- Kreirajte vidljive prekretnice: Mala dostignuća (npr. završetak modula, predstavljanje CV-a, priprema obroka) pomažu učesnicima da izgrade samopouzdanje.
- Slavite napredak: Javno priznavanje rasta i truda, čak i malih koraka, jača predanost i veze u grupi.
- Održavajte kontinuirano praćenje: Obezbijedite mentorstvo ili povremene provjere nakon završetka programa kako biste podržali dugoročni utjecaj.

9) Naučene lekcije - opciono

Najveća iznenađenja, prepreke ili ključne zaključke tokom implementacije.

Iako formalna evaluacija CAIS CAPACITA+ nije javno dostupna, iskustvo iz sličnih programa socijalne inkluzije i širi rad CAIS-a sugerira nekoliko ključnih zaključaka:

- **Povjerenje zahtijeva vrijeme** Učesnici koji se suočavaju s dugotrajnom isključenošću često nose traume iz prošlosti i nepovjerenje u institucije. Stvaranje istinski sigurnog i poštovanog okruženja je ključno - i zahtijeva vrijeme i dosljednost.
- **Motivacija je nelinearna** Napredak rijetko je jednostavan. Učesnici se mogu privremeno isključiti, nazadovati ili se boriti s neuspjesima. Program treba biti fleksibilan i strpljiv, slaveći male pobjede.
- **Izgaranje osoblja je stvarna opasnost** Bliska saradnja sa ranjivim odraslim osobama može biti emocionalno zahtjevna. Kontinuirana podrška i refleksivne prakse za facilitatore su neophodne za održavanje energije i kvaliteta.
- **Složenost života nadjačava učenje** Ako osnovne potrebe (smještaj, hrana, zdravlje) nisu zadovoljene, teško je smisljeno se uključiti u obuku. Koordinacija sa socijalnim službama je ključna za holističku intervenciju.
- **Nema univerzalnog rješenja** Čak i sa strukturiranim programom, svaki pojedinačni put je jedinstven. Personalizacija i autonomija su ključne za stvarni uticaj.

10) Fotografije koje ilustruju opisanu praksu

Molimo priložite najmanje 3 fotografije koje se odnose na opisanu dobru praksu

PROFIL PRAKSE – KONTROLNA LISTA ZA KLASIFIKACIJU

Molimo označite sve kategorije koje se odnose na vašu opisanu praksu. Možete odabrati više od jedne.

VRSTA PRAKSE

- ☒ Lzarađivanje radeći
- ☐ Međugeneracijsko učenje
- ☒ Učenje u zajednici
- ☐ Digitalno / kombinovano učenje
- ☒ Učenje od vršnjaka
- ☒ Mentorstvo / koučing
- ☐ Kulturni/kreativni pristupi
- ☒ Saradnički / zasnovan na partnerstvu
- ☐ Ostalo (navedite):

CILJNA GRUPA

- ☒ Odrasli sa niskim kvalifikacijama
- ☒ NEET (Osobe koje nisu u obrazovanju, zaposlene ili se ne obučavaju)
- ☐ Migranti / Izbjeglice
- ☒ Starije odrasle osobe
- ☐ Žene
- ☐ Osobe s invaliditetom
- ☒ Druge ranjive grupe
- ☒ Opšta odrasla populacija

OKRUŽENJE ZA UČENJE

- ☐ Formalno
- ☒ Neformalno
- ☒ Neformalno

RAZVIJENE VJEŠTINE / KOMPETENCIJE

- ☒ Pismenost (čitanje, pisanje, razumijevanje)
- ☐ Numerički rad (matematika, logičko razmišljanje)

☒	Digitalne vještine
☐	STEM (nauka, tehnologija, inženjerstvo, matematika)
☒	Lično, društveno i učenje za učenje
☒	Građanske kompetencije
☐	Poduzetništvo
☐	Kulturna svijest i izražavanje
☐	Jezičke vještine
☒	Vještine vezane za posao / strukovne vještine
☐	Zelene kompetencije
☐	Ostalo (navedite):
POTENCIJALNI KORISNICI	
☒	Nastavnici / Edukatori
☐	Administrativno osoblje
☐	Uprava škole / centra
☒	Kreatori politika / Javna uprava
☒	Nevladine organizacije / Organizacije zajednice
☐	Ostalo (navedite):

Glosar kategorija (Objašnjenje stavki kontrolne liste)

Vrsta prakse

- Učenje kroz rad – učenje kroz praktične aktivnosti, metode zasnovane na praksi kao što su radionice ili stvarni zadaci.
- Međugeneracijsko učenje – aktivnosti koje uključuju učesnike različitih starosnih grupa koji uče jedni od drugih.
- Učenje u zajednici – učenje koje se odvija unutar lokalne zajednice, često kroz angažman u stvarnom životu.
- Digitalno / kombinovano učenje – obrazovanje korišćenjem digitalnih alata (online) ili kombinacija online i metoda licem u lice.
- Vršnjačko učenje – učenje među učesnicima sličnog statusa ili iskustva, uz međusobnu podršku.
- Mentorstvo / koučing – individualna podrška od iskusnije osobe za pomoć u učenju i ličnom rastu.
- Kulturni/kreativni pristupi – korištenje umjetnosti, muzike, pozorišta, pripovijedanja itd. kao alata za učenje.
- Saradničke / partnerske – prakse koje uključuju saradnju između organizacija ili grupa.
- Ostalo (navesti) – bilo koja druga metoda koja nije navedena gore.

Ciljna grupa

- Odrasli s niskim kvalifikacijama – odrasli koji imaju nizak nivo formalnog obrazovanja ili osnovnih vještina.
- NEET-ovi – osobe koje nisu u sistemu obrazovanja, zaposlenja ili obuke (često mladi odrasli).
- Migranti / Izbjeglice – osobe koje su se doselile iz druge zemlje, a često se suočavaju s izazovima integracije.
- Starije odrasle osobe – Odrasle osobe starije od 65 godina
- Žene – prakse koje se posebno bave potrebama žena.
- Osobe s invaliditetom – osobe s fizičkim, senzornim, intelektualnim ili mentalnim zdravstvenim invaliditetom.
- Druge ranjive grupe – grupe u riziku od isključenosti (npr. dugotrajno nezaposleni, beskućnici).
- Opšta odrasla populacija – prosječni odrasli koji nisu u određenim kategorijama.

Okruženje za učenje

- Formalno – učenje u okviru zvaničnih obrazovnih sistema, certificirani kursevi (npr. škole, univerziteti).
- Neformalno – organizirano učenje izvan formalnog sistema (npr. radionice, obuka u zajednici).
- Neformalno – učenje kroz svakodnevna iskustva, bez strukturiranog kursa (npr. volontiranje, porodica).

Razvijene vještine / kompetencije

- Pismenost – čitanje, pisanje i razumijevanje tekstova (uključujući funkcionalne tekstove poput obrazaca).
- Numerički rad – korištenje matematike i logičkog zaključivanja.
- Digitalne vještine – korištenje digitalnih alata, npr. kreiranje CV-a, online alata, online platformi.
- STEM – nauka, tehnologija, inženjerstvo i matematika.
- Lično, društveno i učenje učenja – samosvijest, motivacija, timski rad, vještine cjeloživotnog učenja.
- Građanske kompetencije – aktivno građanstvo, razumijevanje demokratije i društvene odgovornosti.
- Preduzetništvo – kreativnost, inovacija, upravljanje projektima, preuzimanje rizika.
- Kulturna svijest i izražavanje – uvažavanje i stvaranje kulturnog sadržaja (npr. umjetnost, muzika).
- Jezičke vještine – sposobnost komunikacije na jednom ili više stranih jezika.
- Vještine vezane za posao / strukovne vještine – praktične vještine korisne u određenim poslovima ili profesijama.
- Zelene kompetencije – znanje i ponašanja koja podržavaju održivost i brigu o okolišu.
- Ostalo – bilo koje druge razvijene vještine (molimo navedite).

Potencijalni korisnici– grupe koje bi mogle imati koristi od primjene, prilagođavanja ili inspiracije ovom praksom u svom radnom kontekstu.

Napomena: Ove kategorije slijede okvire EU kao što su Ključne kompetencije za cjeloživotno učenje (2018), Akcioni plan za osnovne vještine (2025) i Vodič za program Erasmus+ 2025 – Glosar

This document was created under the Creative Commons license:

Attribution-Non-Commercial-Share Alike (CC BY-NC-SA).

All or part of this document may be used, copied, and disclosed provided that the origin is mentioned, it is not used commercially, and its license is not modified.

All rights reserved.

© Copyright 2024 XXI Adults

